

VELKÉ FORMY (PIESŇOVÉ).

Základné veľké formy (piesňové) sú utvorené prostým pripojením niekoľkých malých foriem. Každá malá forma je veľkým dielom veľkej formy.

Jednotlivé veľké diely sú postavené ako malé dvoj alebo častejšie trojdielne formy. Zriedkavo môže veľký diel tvoriť aj iná forma, napr. malé rondo (Beethoven: Symfónia č. 5, 3. časť), variácie (Beethoven: Symfónia č. 7, 2. časť), sonátová forma (Beethoven: Symfónia č. 9, 2. časť).

Počet veľkých dielov môže byť rozmanitý, najčastejšie sa používa **trojdielna symetrická forma s reprízou**.

1) VEĽKÁ DVOJDIELNA FORMA NESYMETRICKÁ (A – B)

- používa sa predovšetkým v rôznych pochodových, tanečných skladbách a tiež v populárnych piesňach
- diel A tvorí väčšinou úvod hlavnému dielu B; v populárnych piesňach je hlavný diel B (refrén), diel A sú strofy – forma sa niekoľkokrát opakuje, diel A má iný text

2) VEĽKÁ DVOJDIELNA FORMA SYMETRICKÁ (A – A')

- dvojdielna baroková forma alebo starosonátová forma

3) VEĽKÁ TROJDIELNA FORMA NESYMETRICKÁ – BEZ REPRÍZY (A – B – C)

- vyskytuje sa zriedkavo

4) VEĽKÁ TROJDIELNA FORMA SYMETRICKÁ – S REPRÍZOU (A – B – A)

- pôvod má v barokových inštrumentálnych tanečných skladbách (menuet, gavota a pod.); odtiaľ sa preniesla aj do skladieb pomalého tempa, piesňového charakteru
- vyskytuje sa v dvoch podobách: zloženej a plynulej

Veľká trojdielna forma symetrická - zložená:

- tempo: rýchle, často tanečné (napr. menuet, scherzo)
- hranice veľkých dielov: diely sú uzatvorené, zreteľne ohraničené pomlčkami, dvojitými čiarami a pod.; hranice sú v notovom zápise zjavné už na prvý pohľad
- podoba stredného dielu: **samostatný, formovo prehľadný, tonálne pravidelný**; býva samostatne označovaný ako Menuetto, Alternativo, Trio, Minore, Maggiore; stojí v blízkej kontrastnej tónine (väčšinou v subdominantnej, paralelnej, rovnomennej); má vlastné tonálne predznamenanie
- podoba veľkej reprízy: presná, doslovná, často nie je vypisovaná, ale nahradená predpisom „da Capo“ (preto sa niekedy Veľká forma zložená nazýva aj „da Capo“ forma)

Veľká trojdielna forma symetrická - plynulá (napr. L. van Beethoven: Klavírna sonáta op.7, 2. časť):

- tempo: pomalé, meditatívno-lyrický charakter
- hranice veľkých dielov: prechody medzi dielmi sú plynulé, zotreté, preklenuté buď spojovacou hudbou alebo harmonicky otvoreným záverom dielu; v notovom zápise sú ťažšie odhaliteľné; výnimkou nie je ani reťazové prepojenie
- podoba stredného dielu: pomerne nesamostatný s nepravidelnou stavbou viet, býva tonálne neuzavretý s častým modulačným priebehom
- podoba veľkej reprízy: vypísaná, často prináša voľný návrat (hudba 1. dielu býva v repríze variovaná, štylizácie pozmenená, ba až voľná); nezriedka býva dopovedaná tematickou kódu

Obidva typy sa nevyskytujú vždy iba v čistých formách, ale sa vzájomne ovplyvňujú a preberajú si navzájom niektoré typické postupy.

Modifikácie veľkých trojdielnych foriem s reprízou.

MODIFIKÁCIE VEĽKÝCH 3-DIELNYCH FORMIEM S REPRÍZOU

a) Rozšírené

Vznikajú pridávaním a vsúvaním úsekov pomocnej hudby (introdukcí, spojovacích úsekov, epizód), najčastejšie však kód, ktoré bývajú členité, napr.:

A B A $K^{(B)}$

b) Skrátené:

a) Stredný diel nie je viacdielnou formou, ale zastupuje ho iba jedna veta, väčšinou opakovaná, napr:

A B A
a b a /: a :/ a b a

b) Repríza (A) nie je stavebne presná. Z pôvodnej trojdielnej formy a – b – a sa v 3. dieli repízuje iba „a“ alebo „ba“, napr.:

A B A'
a b a a b a a

c) Niekedy obidva druhy skrátenia vystupujú spoločne (napr. F. Chopin. Mazurka B dur)

A B A'
/:a:/ b a a
12 8 12 8 8

5) VEĽKÉ VIACDIELNE FORMY – BEZ REPRÍZY (A – B – C – D ...) – S REPRÍZOU (A – B – C – D ... A)

- v hudobnej literatúre sú vzácne a veľmi zriedkavé
- ich súdržnosť je veľmi malá, pretože chýba repríza, alebo prichádza tak neskoro, že stráca svoju jednotiacu silu
- najčastejšie sa používa v hudbe vokálnej, baletnej, programovej, pochodovej, tanečnej, filmovej, kde je celistvosť formy podporovaná mimohudobnými vnemami (textom, pohybom, básnickou predlohou, obrazom atď.); napr. veľké Straussove valčíky

6) VEĽKÁ TROJ-PÄŤDIELNA FORMA (A – B – A – B – A)

- stavebne obdoba malej troj-päťdielnej formy
- príklad: L. van Beethoven: Scherzo zo 4. a 7. symfónie